STEPHANIE KINDBOM, husdjursagronom och
CHARLOTTE BERG, leg veterinär, VMD, professor i husdjurens miljö och hälsa*

Vad är en obefogad djurskydds-anmälan?

Sedan länsstyrelserna tog över ansvaret för djurskyddskontrollerna 2009 har resurserna och de prioriteringar som länsstyrelserna tvingas göra för att hinna med sitt uppdrag på djurskyddsområdet diskuterats livligt. Detta inte bara inom länsstyrelserna själva utan också allmänt bland djurhållare, i veterinärkåren och bland andra djurskyddsintresserade liksom hos den centrala myndigheten, Jordbruksverket. För att på ett konstruktivt sätt kunna hantera frågan om obefogade anmälningar är det viktigt att veta vad dessa består i och varför de uppkommer. I artikeln diskuteras detta utifrån ett nyligen genomfört examensarbete på agronomprogrammet, SLU.

granskad artikel

FIGUR 1. *Har hästarna tillgång till dricksvatten? Det förekommer att anmälningar skrivs utan att anmälaren kontrollerat förhållandena ordentligt. När länsstyrelsen genomför kontroll på plats visar det sig kanske att det finns ett välskött vattenkar en bit bort, utom synhåll från vägen.*

INLEDNING

Jordbruksverket har i enlighet med kontrollförordningen en målsättning om att minst 50 procent av alla djurskyddskontroller som utförs ska vara normalkontroller, dvs rutinmässiga kontroller för att säkerställa att djurskyddslagen efterföljs. Enligt en rapport från Jordbruksverket var andelen normalkontroller under 2014 dock bara 40 procent (2). Att man ännu inte nått fram till det uppsatta målet beror enligt länsstyrelserna själva på den stora mängden anmälningsärenden som tar mycket tid och resurser från normalkontrollerna. I rapporten skriver Jordbruksverket att ungefär hälften av de kontroller som genomförs efter inkommen anmälan är obefogade, dvs utan anmärkning (Figur 1). Det anses därför vara av stor vikt att försöka minska antalet anmälningsärenden, i synnerhet de som resulterar i en obefogad kontroll. Med anledning av detta uttryckte Länsstyrelsen i Västra Götalands län en önskan om att en studie skulle utföras för att undersöka om det är möjligt att urskilja om det finns anmälningstyper som oftare än andra leder till en obefogad kontroll. Studien gjordes i form av ett examensarbete (3) och denna artikel presenterar några av de mer intressanta delarna.

MATERIAL OCH METODER

Via länsstyrelsens diariesystem Platina söktes samtliga djurskyddsanmälningar inkomna till Länsstyrelsen i Västra Götaland under ett år, juli 2013–juni 2014, fram. Dessa 1 518 anmälningar granskades och klassificerades efter olika faktorer som kunde tänkas påverka utfallet av en anmälan. Sådana faktorer var exempelvis vilket djurslag anmälan berörde, hur detaljerad anmälan var, huruvida anmälaren var anonym eller inte, vilken region inom länet som berördes och vilken typ av brist som ➤

➤ anmälts. Här presenteras resultaten främst gällande vilka brister som anmälts och för vilket djurslag, då dessa parametrar kan förväntas vara av stort intresse när det gäller att urskilja olika typer av anmälningar.

UPPDELNING AV STÄLLNINGSTAGANDEN

Länsstyrelsens ställningstagande i form av ”befogad” eller ”obefogad” avgörs av handläggaren baserat på vilket slutgiltigt beslut som tagits i ärendet. Granskningen av ärenden tyder på att det finns en rad olika faktorer som bidrar till att en anmälan klassificeras som obefogad. Det kan exempelvis vara okunnighet hos anmälaren i att bedöma djurets välfärd eller om vad lagstiftningen kräver, eller svårigheter för djurskyddshandläggare att kontrollera bristen ifråga. I vissa fall kan det också röra sig om så kallade okynnesanmälningar, dvs att den som anmäler endast är ute efter att kränka djurhållaren på grund av en personlig konflikt dem emellan.

För att i studien belysa hur klassificeringen fungerar mer i detalj gjordes en uppdelning av ställningstaganden (Tabell 1). Länsstyrelsens ställningstagande ”obefogad” användes som grund, men delades upp i fyra underkategorier. Typ 1 innefattade de obefogade anmälningar där man vid kontroll inte kunnat se någon grund till varför anmälan gjorts. Dessa innefattade bland andra de så kallade okynnesanmälningarna, men även ärligt menade anmälningar som dock saknat grund. Typ 2 innefattade de anmälningsärenden där anmäld brist av olika skäl inte kunnat kontrolleras. Ett sådant exempel är då djuret som anmälan gällde hunnit avlivas innan man haft möjlighet att kontrollera bristen och det därför inte gått att avgöra om anmälan var befogad eller inte. Underkategorin typ 3 inkluderade anmälningar där det vid anmälningstillfället funnits en brist, men där länsstyrelsen bedömt att rättelse redan skett eller pågår vid tidpunkten för inspektionen. En sådan typ av anmälan kan gälla en häst som anmälaren påstår är olagligt mager men där djurhållaren vid länsstyrelsens kontroll redan vidtagit åtgärder för att få hästen att öka i hull. För underkategorin typ 4 gällde att länsstyrelsens djurskyddskontrollant kunnat konstatera att det fanns grund för anmälan, men att bristen inte bedömts vara så allvarlig att den utgjorde ett brott mot djurskyddslagen. Sådana fall kan bland annat vara anmälningar som rör smutsiga och magra djur.

Tabell 1. Sammanfattning av de typer av ”obefogade” ställningstaganden som tagits fram i detta arbete.

Ställningstagande	
Obefogad typ 1	Anmälan bedömdes vara ogrundad.
Obefogad typ 2	Brist kunde inte kontrolleras.
Obefogad typ 3	Anmälan var korrekt, men brist var åtgärdad/under åtgärd.
Obefogad typ 4	Grund för anmälan fanns, men påstådd brist var inte allvarlig nog för att anses vara en djurskyddsbrist enligt lagstiftningen.
Befogad	Samtliga anmälningar som av länsstyrelsen klassificerats som befogade.

RESULTAT

Resultaten presenteras med betoning på hund och häst, då dessa var de två djurslag som flest djurskyddsanmälningar berörde. För ytterligare resultat finns rapporten att tillgå på Epsilon, SLUs sida för publicering av examensarbeten (3).

Vid klassificering av djurskyddsärenden i olika kategorier av obefogat ställningstagande framgick att ”obefogade” anmälningar av typ 2–4 utgjorde närmare hälften av det totala antalet ”obefogade” djurskyddsärenden (Figur 2).

Hund

Från granskningen av djurskyddsärenden framgick att hund var det djurslag som omnämndes i störst utsträckning. Anmälningar rörande otillräcklig rastning var de vanligast förekommande.

Analysen visar att den brist som hade högst frekvens av ”obefogade” anmälningar var ”hantering”, för vilken omkring 80 procent av anmälningarna var ”obefogade” (Figur 3). Bristen ”hantering” representerar de anmälningar som rör framför allt misshandel av hund. Den brist som hade högst andel befogade anmälningar var ”inhysning” med över 60 procent av anmälningarna befogade. Vidare kan konstateras att de brister som i störst utsträckning klassificerades inom ställningstagandena ”obefogad 2–4”, dvs där anmälan inte kan anses helt ogrundad, var ”hantering”, ”sjuk/skadad” och ”hull”. Bristen ”hantering” kunde inte vid något tillfälle konstateras vid kontroll, vilket knappast är förvånande eftersom det är osannolikt att djurhållaren misshandlar hunden inför ögonen på länsstyrelsens djurskyddskontrollant. Däremot hittade

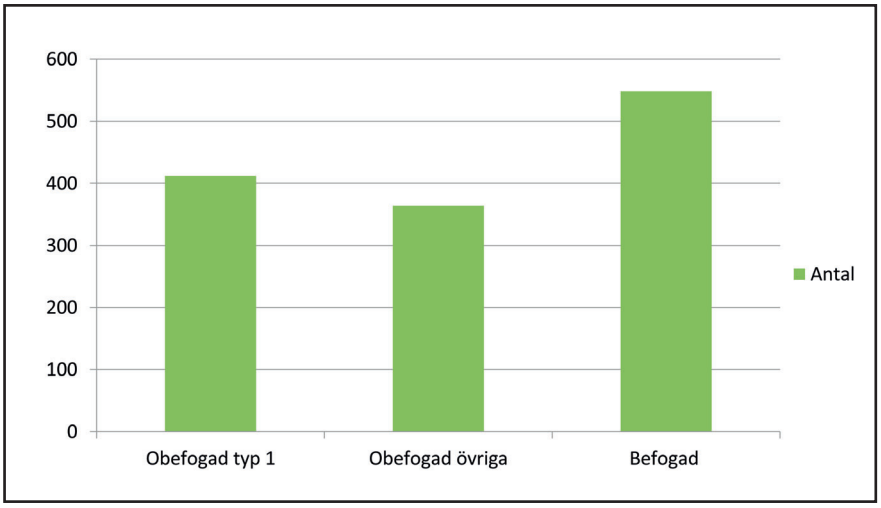

Figur 2. *Antalet inkomna anmälningar för samtliga djurslag, grupperade efter ställningstagande. Kategorin ”Obefogad övriga” omfattar typ 2–4.*

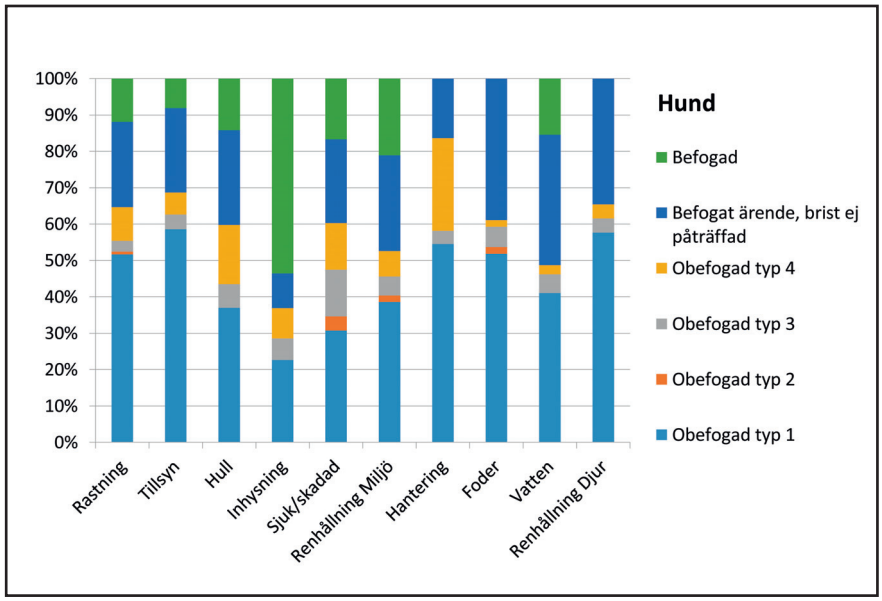

FIGUR 3. *De tio vanligaste bristerna samt de olika ställningstagandena för hund fördelade på andel (procent).*

man vid kontroll av sådana anmälningar ibland andra brister som resulterade i att ärendet likväl klassificerades som befogat, t ex brister i inhysningen.

Häst

Den brist som anmäldes flest gånger för häst var ”hull” (Figur 4). Den brist som hade högst andel ”obefogade” anmälningar var ”renhållning miljö”, dvs anmälningar gällande bristande rengöring av box och stall. För denna brist var omkring 80 procent av anmälningarna ”obefogade”. Dock kan konstateras att en stor del av de ”obefogade” anmälningarna var av typ 3, vilket innebär att djurägaren i dessa fall självmant gjort rent innan kontrollen genomfördes. Den brist med högst andel befogade anmälningar var ”hovvård”. Vidare kan konstateras att de brister som i störst utsträckning klassificerades som ”obefogad 2–4” var ”social kontakt”, ”hull” och ”sjuk/skadad”.

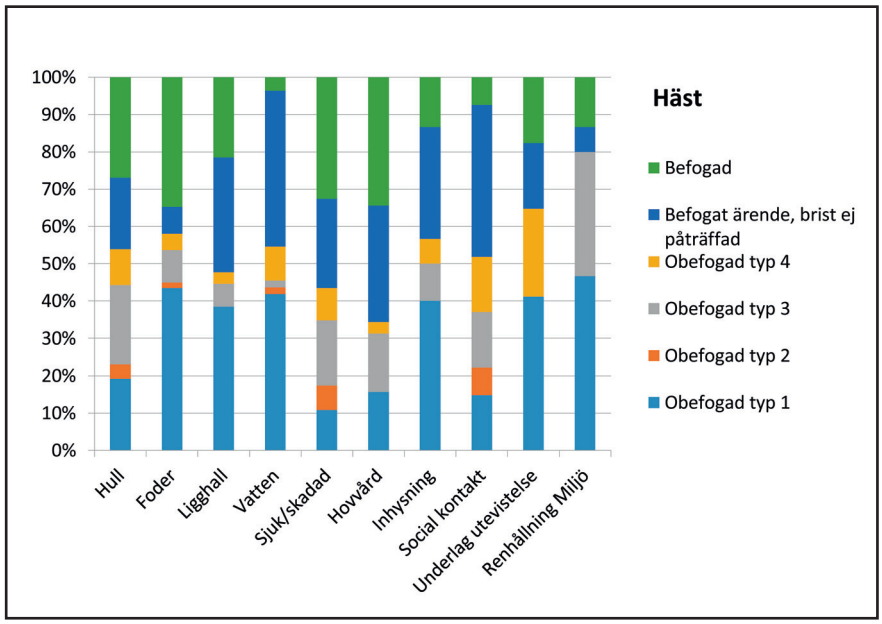

FIGUR 4. *De tio vanligaste bristerna samt de olika ställningstagandena för häst fördelade på andel (procent).*

DISKUSSION

Många orsaker bakom ställningstagandet ”obefogad”

Något som bör understrykas är att det finns en bred variation av anmälningsärenden som döljer sig bakom ställningstagandet att en anmälan klassificeras som ”obefogad”. Enligt denna studie står de till synes ogrundade anmälningarna endast för omkring 50 procent av det totala antalet anmälningar som klassificerats som ”obefogade”. Detta är en intressant aspekt som tydligt pekar på ett behov av att utöka antalet kategorier att välja mellan för länsstyrelsens ställningstaganden, för att på så sätt erhålla en mer korrekt bild av situationen. I fortsatt arbete med så kallade ”obefogade” djurskyddsanmälningar bör man således vidare undersöka denna variation och på vilka grunder en anmälan klassificeras som ”obefogad”.

Utfallet ofta en bedömningsfråga

Vid granskning av anmälningar konstaterades att ärenden som rör hull på hundar hade en hög andel ”obefogade” anmälningar. I studien klassificerades dock en relativt stor del av dessa som ”obefogad” typ fyra, eftersom det många gånger handlar om bedömningsfrågor, vilket t ex kan innebära att hunden förvisso varit mager men inte olagligt mager. Dessa typer av anmälningar är svåra att komma till rätta med då de beror på anmälarens egen uppfattning om vad som är acceptabelt kontra handläggarens professionella bedömning.

I likhet med anmälningar rörande hull hos hundar var anmälningar som rörde foder till nötkreatur i omkring 20 procent av fallen av ”obefogad” typ 4. Exempel på sådana fall är då anmälaren ansett att djuren inte haft något foder och där kontrollanten sedan konstaterat att hagen varit nedbetad, men inte till den grad att det bedömts som en djurskyddsbrist rent juridiskt. I sådana fall kan inte djurhållaren sägas ha blivit anmäld på falska grunder, men efter kontrollantens professionella bedömning klassificeras anmälan som ”obefogad”. I en studie av Lundmark och medarbetare konstaterade man att vissa delar ➤

av regelverket för djurskydd kan uppfattas som vaga och oprecisa (5). Lundmark och medarbetare konstaterade på liknande sätt i en ytterligare artikel att man i ett regelverk kan ha olika formuleringar för samma sak (4). Vid sådana fall finns det alltid en risk att kontrollanternas egna attityder och värderingar påverkar den bedömning som görs (6). Lundmark och medarbetare betonar i sin artikel vikten av att krav och vägledningar är tydliga och förutsägbara för både djurhållare och kontrollant (5). Detta för att minimera risken att individuella skillnader i attityder skapar oenighet kring hur regelverket ska tolkas och tillämpas i praktiken. Det kan antas att en del av de anmälningar som efter kontrollantens bedömning klassificeras som ”obefogad” typ 4, berör fall där anmälaren har bristfällig kunskap om djurskyddslagstiftningen och vad som faktiskt är tillåtet respektive otillåtet enligt regelverket.

För den som ska försöka tolka och använda sig av statistiken är det givetvis negativt att en ansenlig del av de anmälningar som klassificeras som ”obefogade” i själva verket inte alls är ogrundade, utan mycket riktigt beskriver en faktisk brist. Detta riskerar bland annat att leda till en snedvridning av debatten kring så kallade okynnesanmälningar. En annan aspekt är att även inspektioner där inga brister kan påvisas kan ha en långsiktigt djurvälfärdsförbättrande effekt. Länsstyrelsens kontroll kan fungera förebyggande genom att få djurhållaren att reflektera över sin djurhållning och eventuella gränsfall mot det otillåtna. Möjligheten finns då att denne vidtar åtgärder för att förbättra djurhållningen, såsom att förhindra att den magra hunden minskar ytterligare i hull. I dylika fall fyller även de ”obefogade” anmälningarna en funktion i djurskyddsarbetet.

Problem att kontrollera en viss brist

För djurslagen hund och häst (och även nötkreatur) var ärenden som rörde sjuka och skadade djur sällan till synes ogrundade, dvs ”obefogad” typ 1. Emellertid var en framträdande del av dessa anmälningar av ”obefogad” typ 3, där det vid anmälningstillfället funnits en brist som vid kontroll redan hunnit korrigeras

FIGUR 5. *Har hunden blivit misshandlad? Anmälaren kanske har sett ägaren slita hårt i strypkopplet eller sett hur hunden blivit sparkad. I de fall hunden dör av skadorna eller om polis finns på plats omgående kan bevissäkring göras, men om anmälan görs flera dagar efter händelsen och det dessutom tar tid innan länsstyrelsen kan lokalisera djuret och få det veterinärundersökt kan det vara svårt att påvisa några skador. Då klassificeras anmälan som ”obefogad”.*

(Figur 5). Här ingår även anmälningar från djurhälsopersonal, som även då de resulterar i ett obefogat ställningstagande i de flesta fall torde ha varit korrekta vid anmälningstillfället. I flera av de ”obefogade” fallen har bristen varit svårkontrollerad, i andra fall har djuret hunnit tillfriskna innan inspektionen genomförts. För att få en mer rättvisande statistik, som på ett mer användbart sätt speglar de verkliga förhållandena, vore det intressant med ett alternativt ställningstagande för dessa typer av anmälningar.

Ett liknande exempel på ärenden som resulterar i ställningstagandet ”obefogad” på grund av svårighet att kontrollera bristen är anmälningar inkomna från livsmedelsverkets veterinärer i samband med slakt. För dessa ärenden gäller att man vid kontroll hos djurhållaren inte kunnat konstatera djurskyddsbrister, men faktum kvarstår att brister påträffades hos det slaktade djuret i samband med veterinärens kontroll av just den individen på slakteriet. I de flesta fall får denna typ av ärenden ställningstagandet ”obefogad” av länsstyrelsen, trots att det tydligt fanns brister vid anmälningstillfället, exempelvis fotodokumenterade bukskador på en gris. Dessa typer av ärenden pekar på behovet av att utöka antalet ställningstaganden för att bättre kunna beskriva situationen, så att man tydligt kan ange att anmälan var korrekt

beträffande det djur som bedömdes på slakteriet men att motsvarande brist inte återfunnits hos resterande djur i besättningen. Det är inte lämpligt att länsstyrelsen konsekvent klassificerar anmälningar gällande väldokumenterade och uppenbara avvikelser från lagstiftningen, anmälda av livsmedelsverkets veterinärer som ”obefogade” då gårdsinspektionen inte visar några problem, samtidigt som det aktuella slaktdjuret kanske var i ett skick som leder till åtal och fällande dom (Figur 6).

FOTO: LIVSMEDELSVERKET

FIGUR 6. *Det är inte lämpligt att länsstyrelsen konsekvent klassificerar väldokumenterade anmälningar från livsmedelsverkets veterinärer som ”obefogade” bara för att gårdsinspektionen inte visar några problem.*

Enligt resultaten var ”hantering” den brist som i störst utsträckning resulterade i en ”obefogad” kontroll. I studien innefattar ”hantering” till största del anmälningar som rör misshandel av djur. Lundmark och medarbetare berör i sin artikel från 2015 problemet med att de nuvarande regelverken till viss del består av regler som inte går att kontrollera av en utomstående, eller som är mycket svåra eller resurskrävande att kontrollera. Några exempel är kravet på daglig tillsyn eller förbudet mot misshandel av djur (5). Med detta i åtanke är det inte särskilt förvånande att anmälningsärenden rörande misshandel ofta resulterar i en ”obefogad” kontroll. I artikeln nämner man också att ett sätt att hantera problemet, dock inte önskvärt, vore att enbart ha regler som är tydliga och mätbara. Staflue och medarbetare anser att om man begränsar djurskyddet till att enbart omfatta det som är enkelt mätbart förlorar man de moraliska aspekterna av koncepten djurskydd och djurvälfärd (7). Lundmark och medarbetare menar att dessutom skulle sådana regler avsevärt begränsa kontrollanternas tolkningsrätt i enskilda fall, vilket skulle minska regelverkets flexibilitet (5). Därtill vore det sannolikt stötande för det allmänna rättsmedvetandet om misshandel av djur blev tillåtet, bara för att det är svårt att kontrollera efterlevnaden av nuvarande förbud. Man bör inte heller bortse från den normerande effekt som ett förbud mot misshandel av djur har.

Resultaten visar att bristfällig tillgång till vatten var den brist som för hund hade störst andel till synes ogrundade anmälningar. Detta behöver inte innebära att djuret faktiskt hade tillgång till vatten vid den tidpunkt då anmälaren gjorde sina iakttagelser, men det är en typ av brist som ofrånkomligen är svår att verifiera i efterhand, om djuret vid länsstyrelsens kontroll bevisligen har vatten. Svårigheten att i många fall kontrollera anmälda brister är en faktor som bör beaktas då man analyserar och redovisar anmälningsstatistiken.

Slumpmässiga faktorer

Många av de faktorer som har betydelse för om en anmälan ska klassificeras som ”befogad” eller ”obefogad” upplevs som slumpmässiga. Dagen då bristen sågs var kanske en dag då den anmälde varken fodrat eller vattnat djuren men när kontrollanter väl kommer ut till djurhållaren har denne en bättre dag då djuren är vattnade och förhållandevis väl omhändertagna. Den slumpartade naturen av problemet gör det svårare att finna en hållbar lösning på denna typ av ”obefogade” anmälningar. En nedprioritering av de ärenden som statistiskt sett har en högre förekomst av ställningstagandet ”obefogad” medför en risk att förbise de fall som verkligen rör sig om djurskyddsbrister. Återigen bör man dock här betänka den potentiellt positiva inverkan som djurskyddskontrollanters besök kan ha på djurhållningen. En kontroll kan även antas ha en förebyggande effekt på djurskyddet.

Det finns en möjlighet att djurskyddskontrollanterna i vissa fall väljer att klassificera en anmälan som ”obefogad” för att djurhållaren ska slippa betala den avgift till länsstyrelsen som annars ofrånkomligen uppstår som en följd av inspektioner där brist påvisas.

Behovet att utöka antalet ställningstagandekategorier

Det finns ett flertal skäl till att reflektera över klassificeringen och benämningen av länsstyrelsens ställningstaganden. Språkligt är det felaktigt att benämna samtliga anmälningar som inte resulterar i befogade kontroller för ”obefogade”. ”Obefogad” typ 2, 3 och 4 är inte obefogade anmälningar i ordets rätta bemärkelse, eftersom det i dessa fall funnits brister av varierande slag och allvarlighetsgrad. En utökning av antalet ställningstagandekategorier att välja mellan medför inte att andelen ”obefogade” anmälningar sjunker, men däremot skulle fler typer av ställningstaganden kunna förtydliga den aktuella situationen och i viss mån precisera vilka typer av ärenden som man bör fokusera på i det fortsatta arbetet. Ett mer konkret angreppssätt medför att man på bättre sätt kan redovisa för exempelvis EUs kontrollorgan FVO (Food and Veterinary Office) hur resurserna används.

Framställningen av länsstyrelsen i media är heller inte att förringa. Påståendet att omkring 50 procent av de djurskyddsanmälningar som inkommer till länsstyrelsen är ”obefogade” ger inte en rättvis bild av varken länsstyrelsens arbete eller av allmänheten som anmäler.

I slutrapporten från projektet Risk-based Animal Welfare Assessment (RAWA) diskuterades problemet att kontrollpunkter av praktiska skäl kan vara svåra att bedöma. Man nämner i rapporten att en viss grad av missade ➤

➤ bedömningar bör vara acceptabel, men att en alltför stor andel borde resultera i att kontrollen klassificeras som otillräcklig (1). Detta vore mer korrekt än att det är själva anmälan som klassificeras som ”obefogad”. Särskilt intressant vore således ett alternativt ställningstagande för de fall då man inte kunnat kontrollera bristen. Som tidigare nämnts finns ett flertal situationer där kontroller på anmäld punkt inte kunnat utföras, men där anmälan trots detta klassificerats som ”obefogad”. Alternativa ställningstaganden för liknande situationer skulle förändra statistiken för anmälningsärenden från allmänheten och från djurhälsopersonal, men framför allt för anmälningar inkomna från livsmedelsverkets veterinärer i samband med slakt. Ett första steg i det fortsatta arbetet med ”obefogade” djurskyddsanmälningar borde vara att revidera de befintliga ställningstagandekategorierna. Möjliga alternativa benämningar vore ”kontroll av anmälda punkter ej möjlig”, ”anmälan ej bekräftad”, ”anmäld brist åtgärdad” med mera, i syfte att uppnå ökad tydlighet och undvika att använda begreppet ”obefogad” på ett vilseledande sätt.

Som nämnts bör man därtill ha i åtanke att en ”obefogad” anmälan inte bara är negativ. Inom ramen för denna studie gjordes ett begränsat antal intervjuer med djurskyddshandläggare, där ett par av de intervjuade handläggarna nämnde att ”obefogade” kontroller i många fall blir ett positivt möte mellan myndighet och djurhållare. Länsstyrelsen ges i vissa fall möjlighet att uppmuntra dem som sköter sina djur exemplariskt och i andra fall ges möjlighet att upptäcka och bidra till att vända en negativ trend innan det gått för långt.

SUMMARY

What is an unwarranted animal welfare complaint?

In a recently published master thesis (3), the significance of what by the County Administrative Boards is termed unwarranted animal welfare complaints was investigated. It was concluded that for approximately half of the unwarranted complaints, one could not identify any non-compliance or reason that could legitimize the complaint. For the remaining cases, however, the complaints were not entirely unsupported and in some cases even justified, or impossible to verify as the animal(s) in question had been euthanized prior to the inspection. In several situations one could argue that it is in fact incorrect to label the complaint as unwarranted. These facts point at the need for an expansion of the hitherto used categories, presently being merely ”warranted” or ”unwarranted”, in order to better describe why complaints are classified as unwarranted or impossible to verify. This would both increase the understanding of the problem and provide a more accurate interpretation of the situation.

Referenser

1. Hultgren J, Algers B, Blokhuis H, Gunnarsson S & Keeling L. Riskbaserad bedömning av djurvälfärd – slutrapport från projektet RAWA. Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Sveriges Lantbruksuniversitet, Skara, 2011.
2. Jordbruksverket. Redovisning av länsstyrelsernas djurskyddskontrollarbete under 2014. Avdelningen för djurskydd och hälsa, Jönköping, 2015.
3. Kindbom S. Djurskyddsanmälningar i Västra Götalands län – en undersökning av faktorer som bidrar till att en anmälan klassificeras som obefogad. Studentarbete nr 609, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Sveriges Lantbruksuniversitet, Skara, 2015. ISSN 1652-280X, http://stud.epsilon.slu.se/8261/
4. Lundmark F, Berg C & Röcklinsberg H. Regelverk för djurskydd, vad vill man uppnå? Svensk VetTidn, 2014, 14, 11–17.
5. Lundmark F, Berg C & Röcklinsberg H, Wahlberg B. Vad sätter djurskyddsnivån – regeln eller kontrollen? Svensk VetTidn, 2015, 2, 17–22.
6. Mullan S, Edwards SA, Butterworth A et al. A pilot investigation of Farm Assurance assessors’ attitude to farm animal welfare as a confounding factor to training in pig welfare outcome measures. Anim Welf, 2011, 20, 413–421.
7. Staflue FR, Grommers FJ & Vorstenbosch J. Animal welfare: Evolution and erosion of a moral concept. Anim Welf, 1996, 5, 225–234.

*STEPHANIE KINDBOM, husdjursagronom, Södergatan 6B, 553 38 Jönköping.
CHARLOTTE BERG, leg veterinär, VMD, professor i husdjurens miljö och hälsa, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Sveriges Lantbruksuniversitet, Box 234, 532 23 Skara.

Kompendium
VETERINÄRKONGRESSEN 2015

Kompendium med föredrag från 2015 års Veterinärkongress kan laddas ner gratis för medlemmar i veterinärförbundet från www.svf.se under länken Veterinärkongressen.

Pappersversionen av kompendiet kostar 600 kronor (inkl moms och porto).

Beställning görs per telefon 08-545 558 20 eller per e-post kansli@svf.se mot faktura.

VETERINÄR-
KONGRESSEN
2015

Sveriges Veterinärförbund
Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap